

Á

1. **Aki á-t mond, mondjon bé-t is (bé-t is mondjon).**

– **Aki á-t mondott, annak bé-t is kell mondania.** 1851

Eng Who says A must say B. (1838) | In for a penny, in for a pound. (1695)

Est Kes A ütleb, peab ka B ütlema (ütelgu ka B).

Fre Qui dit A doit dire B.

Ger Wer A sagt, muß (auch) B sagen. (1716) | Wenn schon, denn schon.

Ita Chi dice A, bisogna che dica B. | Chi dice uno, dice due.

Pol Kto powiedział A, musi powiedzieć B. | Kto A powiedział, ten musi i B powiedzieć. (1888)

Por Quem diz A também diz B.

Spa Quien dice A, debe decir B. | No hay primera sin segunda.

Jap Ha mérget eszel, az egész adagot edd meg. *Doku kurawaba, sara made.* | Hajó, amelyre már felszálltunk. *Norikakatta fune.*

Irod. BH-23/1, CD-137/1, 223/1, D-1.1, FL-134/28, G-10/18, IG-47, K-1.3/4, MP-238, ODP-165, 278, P-1.1, P-2.1, R-51/1, Ś-1, SP-1/1, SR-1.1, SN-21/1, TT-83, 469, VG-1.39/1, W-1.1/3

AD

2. **Kétszer ad, aki gyorsan/hamar ad.** 1864, EU-101 (31), L

Eng He gives twice who gives quickly/promptly. (1385)

Est Kahevõrra annab, kes ruttu annab.

Fre Qui donne tôt/vite donne deux fois.

Ger Wer schnell gibt, gibt doppelt. | Doppelt gibt, wer schnell/gleich gibt.

Ita Chi dà presto/subito, dà due volte. | Chi dà presto, raddoppia il dono.

Pol Dwa razy daje, kto prędko daje.

Por Rápida ajuda é dupla ajuda. | Quem cedo dá (dá logo), dá duas vezes.

Spa Quien presto da, dos veces da. | Quien da primero, da dos veces.

Lat Inopi beneficium bis dat qui dat celeriter. (Publilius Syrus [Kr. e. 1. sz.]: *Sententiae*) | Bis dat qui cito dat. (Erasmus) | Plus dat, qui tempore dat.

Jap Amint kérik, máris megadják. *Negattari, kanattari.*

Irod. A-352, BH-192/1, BI-177, D-1.142, DG-4, EV-2974, FL-75/19, IG-461, KDJ-885/1.5, LC-409/97, M-855, 908, NGY-2.103, OD-304/2, ODP-129, P-1.3, P-2.4, Ś-89, SR-101, SS-946, SzGy-1.410, SzGy-2.76, V-24, 1327, VG-1.39/14

ÁGY

3. **Ki mint veti ágyát, úgy alussza álmát.** 1794, EU-86 (37) **– Ahogy veted ágyadat, úgy aluszod álmodat.**

Eng As you make your bed, so you must lie upon it. (1590)

Est Kuidas sa aset teed, nõnda und nãed.

Fre Comme on fait son lit, on se couche.

Ger Wie man sich bettet, so liegt/schlãft man.

Ita Come (ci) uno si fa il letto, così (ci) (si) dorme.

Pol Jak sobie pościelisz, tak się wyśpisz.

Por Quem boa cama fizer nela se deitarã.

Spa Según se hace uno la came, así se acuesta.

Lat Dormit in utramvis aurem, quem cura relinquit.

Jap Te tetted, viseled a következményt. *Jigō, jitoku.*

Irod. A-693, D-2.655, DG-11, EV-404/A, FL-147/10, KA-396, KDJ-521/3.3, LC-791/587, MD-397, OD-502/1, ODP-200, P-1.7, P-2.7, Ś-424, SR-86, SS-1906, VG-1.41/54

AJÁNDÉK

4. **Ajándék lónak/csikónak ne nézd a fogát.** 1598, EU-5 (48), L **– Ajándék marhának nem kell a fogát/szarvát nézni.**

Eng Never/Don't look a gift horse in the mouth. (a 1510)

Est Kingitud hobuse suhu/hammast ei vaadata.

Fre À cheval donné on ne regarde pas (à) la bouche (les dents).

Ger Einem geschenkten Gaul sieht/guckt/schaut man nicht ins Maul.

Ita A caval donato non si guarda in bocca.

Pol Darowanemu koniowi nie patrzã/(zaglãda się) w zęby.

Por A cavalo dado não se olha ao dente (os dentes).

Spa A caballo regalado, (no le mires)/(no hay que mirarle) el diente.

Lat Noli equi dentes inspicere donati. (Szent Jeromos [331–340 – 417–418]: *Kommentár az Efezusi levélhez*, Erasmus) | Cum datur sonipes gratis, non inspicies dentes. | Donato non sunt inspicienda ora caballo.

Jap Kritika egy ajándékra. *Morai mono-ni kujō.* | Egy meleg öltözet nyáron is jó ajándék. *Morau mono wa natsu mo ko-sode.*

Irod. A-426, BD-4.4.9.6, BI-228, D-2.305, DG-545, EV-3800, FL-80/5, G-47/8, KR-465/2, LC-298/1009, M-8, MD-206, ME-15, 136, OD-301/1, ODP-128, P-1.9, P-2.9, P-3.2, R-511/1, Ś-210, SR-5, SS-27, TT-414–415, V-8, 11, VG-1.41/63

ALKALOM

5. **Alkalom szüli a tolvajt.** 1713, KL

Eng Opportunity makes a/the thief. (c. 1220) | An open door may tempt a saint. (1659)

Est Pahal hoidjal mitu varast.

Fre L'occasion fait le larron.

Ger Gelegenheit macht Diebe.

Ita L'occasione fa il/(l'uomo) ladro.

Pol Okazja czyni złodzieja.

Por A ocasião faz o ladrão.

Spa La ocasión hace al ladrón. | En arca abierta, el justo peca.

Lat Occasio facit furem.

Irod. A-915, D-1.572, DG-17, LC-1039/24, FF-70/30, FL-169/3, 6, IG-518, KA-395, M-525, MD-341, OD-599/1-600/1, ODP-241, P-1.13, P-2.19, R-531/1, Ś-683, SS-3879, V-39, VG-1.43/100

ALMA

6. **Egy rohadt alma százat/(száz jót) is elront.** 1890 KL

Eng The rotten apple injures its neighbour(s). (1340)

Est Üks mädamuna rikub terve pudru ära (kõik pudru).

Fre Une pomme gâtée en gâte cent.

Ger Ein fauler Apfel steckt den andern (*oder* hundert gesunde) an.

Ita Una pera fradicia ne guasta un monte (un'altra).

Pol Jedno zgniłe jabłko wszystkie zarazi.

Por Uma maçã pode apodrece (pode apodrecer) um cento. | Uma ovelha ranhosa deita um rebanho a perder.

Spa La manzana podrida pierde a su compañía.

Lat Pomum compunctum cito corrumpit sibi iunctum.

Jap Egy rohadt őszibarack százat elront. *Ittō kusurite hyaku tō sonzu.*

Irod. A-1056, EV-14996, FL-29/3, KDJ-104/2.6, M-511, MD-166, OD-684/2, ODP-273, P-1.15, Ś-180, SR-1.6, VG-1.44/112

Lm. Egy rühes *juh* az egész nyáját megrontja. (170.)

7. **Nem esik messze az alma a fájától.**

– Az alma nem esik messze a fájától. 1620 MW-52–60, EU-48 (43)

Eng The apple never falls far from the tree. (1839) | A chip of the (same) old block. (c. 1626)

- Est** Őun/Käbi ei kuku kännust kaugele.
- Fre** Le fruit ne tombe jamais loin de l'arbre.
- Ger** Der Apfel fällt nicht weit vom Stamm. (16. sz.)
- Ita** Il frutto non cade mai lontano dall'albero. | Il frutto cade non lontano dall'albero.
- Pol** Niedaleko pada jabłko od jabłoni. | Niedaleko jabłko pada od jabłoni.
- Por** Os exemplos vêm de cima.
- Spa** El fruto no cae lejos del árbol. | De tal palo, tal astilla.
- Lat** Non procul a proprio stipite/stemmate poma cadunt. | *Broederus, C.G.: Lectiones Latinae (1822)*
- Jap** A dinnye indáján nem terem tojásgyümölcs. *Uri-no tsuru-ni nasubi-wa naranu.* | A fa gyümölcse a fa gyökeréhez esik le. *Ki-no mi-wa moto-he otsuru.*
- Megj.** A második észtváriáns jelentése: *Nem esik messze a toboz a fájától.* Hasonló változat található a finnben, karjalaiban, vepszében is. (EU-48)
- Irod.** CO-6/2, D-1.105, DG-18, EV-4910, 12800, FL-18/8, KA-395 (var), KDJ-305/7, 8, M-281, MD-166, ME-16, OD-121/2, ODP-8, P-1.16, P-2.21, S-181, SR-48, SzGy-2.731, TT-746, VG-1.43/107

ALSZIK

8. Aludjunk rá egyet! – Alszik egyet rá. 1851 G

- Eng** Night is the mother of counsel. | The best advice is found on the pillow. | The night will give you counsel. | Night brings counsel. (1590)
- Est** Hommik on targem kui õhtu.
- Fre** La nuit porte conseil.
- Ger** Gute Gedanken kommen (*oder Guter Rat kommt*) über Nacht.
- Ita** La notte porta consiglio. | La notte è la madre dei consigli.
- Pol** Noc przynosi radę
- Por** A noite é boa conselhoeira. | O travesseiro é bom conselhoeiro.
- Spa** La noche es buena consejera. | Antes de hacello, dormir sobre ello. | Antes de hacer viada, consulta/consultalo con la almohada.
- Lat** In nocte consilium. | Consilium sub mane nascitur. | De mane consilium.
- Forr.** Menander (kb. Kr. e. 340–kb. 290) (görögül).
- Irod.** DG-20, FL-3/33, IG-349, M-127, MD-328, NGY-2.24, P-2.22, ODP-227, S-476, SR-1.8, VG-2.24/84

ANYA

9. Amilyen az *anya*, olyan a *lánya/leánya*. 1851, EU-21 (44), B

Eng Like mother, like daughter. (a 1325)

Est Kuidas ema, nõnda tütar. | Missugune on ema, niisugune on tütar.

Fre Telle mère, telle fille.

Ger Wie die Mutter, so die Tochter.

Ita Quale madre, tale figlia. | Quale/Tale la madre, tale la figlia. | Alla madre la figlia.

Pol Jaka matka, taka córka.

Por Tal mãe, tal filha.

Spa Cual es la madre, así las hijas salen.

Lat Sicut mater, ita et filia ejus. (Vg, Ezékiel 6,44) | Ut mater, ita filia. | Qualis erat mater, filia talis erit.

Megj. Megtalálható a *Talmud* (Kr. u. 1–8. század) Nasim (Házassági Törvények) című fejezetében is (BI-579).

Irod. BI-579, DG-21, EV-649, FL-128/9, FF-471/389, KDJ-1112/3.5, LC-837/61, M-235, MD-276, ME-17, ODP-217, P-1.19, P-2.24, Š-262, SR-21, TT-418, VG-1.45/136

10. Nézd meg az *anyját*, vedd el (kérd meg) a *lányát*. 1794 EU-21 (v₂, v₃) (17)

Eng Take a vine of a good soil and the daughter of a good mother. 1642

Est Varssa vaadatakse mārast, tütart tunnistakse emast.

Fre De bon plant plante de vigne, de bono mère prends la fille.

Ger Willst du (gern) die Tochter han, sieh vorher die Mutter an. (1837) | Wer will zur Ehe die Tochter han, sieh' zuvor die Mutter an.

Ita Chi vuole la figlia, guarda la mamma. | Di buona terra to'/prendi la vigna – di buona madre to'/prendi la figlia.

Pol Jaka brzoza, taka korka, jaka matka, taka córka. (1854)

Por De boa cepa a vinha e deboa mae a filha.

Spa De buena vid planta la viño, de buena madre toma la hija. (1509)

Lat Presumitur bonus de bono genere natus.

Jap A nyugati közmondás fordítása: A lány helyett nézd meg az anyját. *Musume-wo miru yori, haha-wo miyo.*

Megj. Megtalálható a *Talmud* (Kr. u. 1–8. század) Nasim (Házassági Törvények) című fejezetében is (BI-579).

Irod. A-511, BH-587/1, D-2.446, OD-860/2, P-1.21, P-2.25, PC-133/123, PE-93–96, VG-1.45/143, W-4.1224/104